

34Já však vám praví, abyste nepřisahali vůbec; ani při nebi, protože nebe je trůn Boží; 35ani při zemi, protože země je podnož jeho nohou; ani při Jeruzalému, protože je to město velikého krále; 36ani při své hlavě nepřisahej, protože nemůžeš způsobit, aby ti jediný vlas zbělel nebo zčernal. 37Vaše slovo buď 'ano, ano - ne, ne'; co je nad to, je ze zlého. 37Vaše slovo buď 'ano, ano - ne, ne'; co je nad to, je ze zlého. Matoušovo evangelium 5, 34-37

Židům 6, 13-17

O váze lidského slova

Na fakultě obchodu Harvardovy univerzity se při promoci letošního ročníku magisterského studia ekonomie a řízení dobrovolně skládá přísaha. Slib, že svou práci budou *vykonávat etickým způsobem a usilovat o vytváření udržitelné celosvětové ekonomické, sociální a enviromentální prosperity* a že budou vše dělat *v dobré víře, majíce se na pozoru před rozhodnutími a činy, které naplňují úzké ambice, ale poškozují podnik a společnosti, jimž slouží*, skládá 20% studentů, píše Peter Singer¹. Vlna závazků není silná. Motivací studentů je *touha, aby jejich životy znamenaly něco víc, touha vést organizace pro obecné dobro*, říká Max Anderson, jeden z organizátorů přísahy, kterou v roce 2006 zavedla jedna manažerská škola v Arizoně. Vkrádá se otázka: Co těch 80% studentů, co přísahat nebudou? Jsou to hned lidé bezohlední a v případě ekonomiky bezzásadoví jako čeští zastánci divokého kapitalismu? Nebo k celé věci přistupují naprosto jinak? Pojdme hledat jejich motivy. A tím zvažovat i svoje důvody k životním postojům. A abychom to mohli udělat, musíme se nejdříve ptát po podstatě slibu či přísahy.

Čelem k různým osobním či globálním krizím se člověk snaží pojistit svoje dobré úmysly. Pokud ještě nějaké má a nezabalil život do čekání na houkačku sanity či na zvuk lopaty hrobníka. V určité chvíli se závislý člověk či jedinec, jinak propadlý nedostatku pevné vůle, snaží najít pevnější oporu v přísaze či slibu. Vydržte mne, prosím, poslouchat i v případě, že si stačíte a máte pocit, že to není o vás, protože jste nikdy jste nemuseli přísahat z vlastní vůle, abyste podpořili svá tvrzení. Nikdy jste nebojovali se žádnou závislostí. Proč byste měli vydržet? Protože jste stejně podepisovali bezpočet prohlášení a slibů, kde se vaším pojistníkem stává notář, jinými slovy hrozba žaloby a soudu v případě lži. Tak to v současnosti je! Nestačí nám dobré slovo, musí být velice často ověřeno, že se stavíte pod hrozbu postihu vyšší státní autoritou.

Obecně jsou dva motivy pojištění silnější osobou². Ten první: Stojí za mnou. Když říkám já *Ano*, říká to i *On*³. Ten druhý: Stojí proti mně, a kdybych nedostal svému slovu, stavím se nejen pod soud těch, které jsem zradil, ale také pod Jeho soud⁴, kterého bych se měl bát. Obecně se za slibem

1 Profesor bioetiky několika univerzit v časopisu Project Syndicate, přetiskuje RESPEKT v čísle 27/2009

2 Pán Ježíš velice ostře vytykal farizeům zvrácenou logiku při určování váhy té pojistky: *Běda vám, slepi vůdcové! Říkáte: 'Kdo by přísahal u chrámu, nic to neznamena; ale kdo by přísahal při chrámovém zlatu, je vázán.'* Blázní a slepci, co je větší: *zlatu, nebo chrám, který to zlatu posvěcuje? Nebo: 'Kdo by přísahal při oltáři, nic to neznamena; ale kdo by přísahal při oběti na něm, je vázán.'* Slepci, co je větší: *oběť nebo oltář, který tu oběť posvěcuje? Kdo tedy přísahá při oltáři, přísahá při něm a při všem, co na něm leží. A kdo přísahá při chrámu, přísahá při něm a při tom, kdo v něm přebývá. Kdo přísahá při nebi, přísahá při trůnu Božím a při tom, který na něm sedí.* Matouš 23, 16-22

3 Proti tomu mluví také třetí slovo z Desatera, které hovoří o zneužívání jména Hospodinova. Exodus 20, 7

4 Jakub, pisatel epištoly myslel především na důsledky. Když spoléhá člověka se svým slibem na nebe či zem a ty, kdo na nich sídlí, vyhýbá se nároku na sebe sama. A Jakub zvýraznil především ty nároky: *I vy tedy trpělivě čekejte, posilněte svá srdce, vždyť příchod Páně je blízko. Nestěžujte si jeden na druhého, bratří, abyste nebyli odsouzeni. Hle, soudce stojí přede dveřmi! Za příklad trpělivosti v utrpění si, bratří, vezměte proroky, kteří mluvili ve jménu Páně. Hle, 'blahoslavíme ty, kteří vytrvali'. Slyšeli jste o vytrvalosti Jobové a víte, k čemu ho Pán nakonec přivedl. Vždyť 'Pán je plný soucitu a slitování'. Především nepřisahejte, bratří moji, ani při nebi ani při zemi ani při ničem jiném. Vaše 'ano' at' je vždy 'ano' a 'ne' at' je 'ne', abyste nepropadli soudu.* Jakubova epištola 5, 8-12

objevuje *touha zvládnout, ustát, upevnit, zkvalitnit život a jeho výsledky*, jak jsme četli ve vyjádření jednoho z organizátorů bostonské přísahy studentů MBA.

Běžně se tyto obřadné sliby pro kvalitní život mužů, žen či párů před uzavřením manželství dělají při strhujících shromážděních v americkém nebo katolickém stylu, ale touha po pevnější vůli a jistotách je otevřenou záležitostí také našeho života, který žijeme ve větším soukromí. Pokud nejedeme ve žlabu na odpad a nečekáme už jen tupou ránu do zátylku, chceme se zvednout a stát. Získat pevnou půdu pod nohama, v jídle, sexu, péči o tělo, hospodaření s penězi, hraní na počítačích.... Proto nakonec všeho toho zůstává otázka: Kde vzít pevnou vůli, sílu obstát a dělat to, co se má, na co lidé kolem mne čekají a co vím, že bych dělat měl?

Ježíšovo kázání na hoře, a konečně jsme u biblického textu, se zdá být smrtícím úderem našim nadějím, že by se dala najít síla někde mimo nás. My máme říci teď hned *Ano, ano* či *Ne, ne* a tečka. Tak to je podle prvního porozumění vše jen na nás! To ale povede k tomu, že radši všichni řekneme všem výzvam: *Ne!* Nebudu se plést do ekonomiky, nebudu podnikat, nebudu rozvíjet své podnikání, nebudu se plést do politiky. Jedna z nadějí české politické scény řekla novinářům: *Občas lžu, jako každý!*⁵ Jenže my se docela logicky ptáme: A kdy lžete a kdy ne (pane Kalousku)? Protože na tom strašně záleží! Bylo to v odpovědi, zda jste se dnes čistil zuby nebo v otázce, zda jste neměl podíl v té či oné věci související s našim státním rozpočtem? Výsledkem rozhovoru je, že lhát se musí a my všichni si na to musíme zvyknout. Církev už si zvykla, říká zralý, moudrý a vyrovnaný politik. Ježíš to ale říkal jinak, že? *Ano, ano – Ne a ne.*

Může se stát, že od tohoto slova Ježíšova odejdeme a vyjádříme se: „Tak na tohle já nemám!“ Kázání na hoře pak působí jako návod, jak co nejdřív a co nejspravedlivěji umřít. Není k životu. Ani Ježíš s těmito ideály na tomto světě dlouho nepobyl... Jinak se to dá ještě vysvětlit: Ježíšova slova jsou jako trvalá provokace, která se nedá brát doslova. Řekneme si: „Dobře, měl bych mluvit nic než *Ano, ano,*... tak se o to budu vždycky snažit!“ což je sympatický závěr, ale není to přesně to, co Ježíš svým kázáním myslel.

Ježíš na tomto světě dlouho nepobyl, ovšem to neznamená, že prohrál. Je jako vítěz na pravici Boha Otce a poslal nám Ducha svatého. Poslechnout Ježíšova slova z kázání tedy znamená nejméně toto:

- a) Křesťanství a dobrý život nestojí na naší snaze a postupném zlepšování, ale na víře. Na živém vztahu.
- b) Věřit, že pokud máme Ducha svatého, kterého jsme dostali s vírou, nejsme na nic sami. Stojíme na moci Boží. Sám Pán stojí v nás a nemusíme se ničím navíc zaříkat. Naše *Ano* je Jeho *Ano*. Není to tak, že Ježíš říká svoje *Ano* k našemu *Ano*, ale přesně a úplně naopak. Pak se dá rozumět, že co je navíc či mimo tuto víru, je od Zlého.
- c) Říkat jen prosté „*Ano, Ne*“ to dává prostor pro slova, více slov Živého Boha, uhýbá mu to z cesty a prokazuje mu to úctu.

Mluvil jsem o živém vztahu, ta se pěstuje osobní zbožností. Tak se pak posouvá zbožnost z nějakého chladného domácího rituálu k času, kdy jsem s Bohem jako s osobností, se kterou jsem rád, co nejčastěji a nejotevřeněji s ním probírám svůj život.

Bohu díky za všechny krásné vztahy s lidmi, s kamarády, přáteli, partnery, ve kterých můžeme říci všechno, ač výsledkem může být jen lidské: „*Hmm, rozumím Ti.*“ nebo „*Zkusil jsi už...*“ tyto vztahy nám dávají schopnost důvěřovat, která nás naučí svěřit se jednou Bohu. O to hůře na tom je člověk, který zůstal i lidský sám, uzavřel se a přestal s kýmkoli sdílet své nejvnitřnější pocity.

5 http://zpravy.idnes.cz/prisel-o-holi-a-kulhal-obcas-lzu-jako-kazdy-priznal-kalousek-pq6-/domaci.asp?c=A090714_154732_domaci_klu, MfDNES

Lidský soucit a pochopení jsou nutné. Před Boží tváří však není jen soucit a pochopení, ale také síla, zdar, divy (v případech, kde si naprosto nevíme rady). Osobní zbožnost není chladný kult, úlet, navozený pocit vytržení fungující jen při zvláštní hudbě, ve zvláštním postavení těla či jiném tělocviku. Víra je celý a dospělý vztah. A součet těchto vztahů, osobních přístupů k Bohu je zajímavým společenstvím, církví, ve které se nepěstuje chladný kult či kostelní jízdni řád osudu, ale pomáhá životu tady a teď. Kdo pak umí žít život tady a teď, bude bude chytat dech i v nebi.

„Ano, ano a Ne, ne“ není pozváním k nadlidskému výkonu. Je to konstatování, že my víc nemůžeme a je to výraz víry, že Pán Bůh ve svém Synu může všechno. Tomu věříme! A celých 80% studentů Harvardu nebude plundrovat svět! Jsou mezi nimi třeba i ti, kteří k jinému způsobu života přísahu nepotřebují.

Otče náš, jenž jsi v nebesích...